

семантична складність лексичних одиниць, які входять до складу фразеологізму; вплив синонімії багатоскладових словосполучень; стилістичні варіації оригінальних виразів; складність демонстрації використання багатоскладових лексичних одиниць відповідними прикладами; необхідність побудови загальної методології для відображення великої кількості даних; використання різних перекладацьких методик при роботі із фразеологізмами; полісемія словосполучень. Окрім того, досліджено значення білінгвальних фразеологічних словників в процесі одночасного вивчення двох іноземних мов та, враховуючи міждисциплінарні семантичні зв'язки фразеологізмів, визначено критерії використання зазначених словників.

1. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь. English-Russian. Phraseological Dictionary. – М: Русский язык, 1984.
2. Benson M., Benson E. Russian-English dictionary of verbal collocations. – Amsterdam: Benjamins, 1993.
3. Benson M., Benson E., Ilson R. The BBI Combinatory Dictionary of English: A Guide to Word Combinations. – Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 1986.
4. Cowie A., Mackin R. Oxford dictionary of current idiomatic English Volume I: Verbs with prepositions and particles. – London: Oxford University Press, 1975.
5. Gledhill C. Collocation and genre analysis. The discourse function of collocation in cancer research abstracts and articles // In Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik. – 1995. – Vol.1. – P.1–26
6. Hyland K. As can be seen: Lexical bundles and disciplinary variation // English for Specific Purposes, 2008. – № 27. – P.4–21.
7. Tomasello M. Constructing a language. Boston, MA: Harvard University Press, 2003.
8. Wray A., Perkins M. The functions of formulaic language: An integrated model. Language and Communication, 2000. – № 20. – P. 1–28.

Some lexical and semantic aspects, which prevent the process of mastering foreign phraseology knowledge, in particular English and German, during Tourism students' foreign bilingual training in the domestic higher educational institutions, have been examined; the condition of bilingual phraseological dictionaries in comparison with traditional bilingual as well as their actuality for the teaching process have been analyzed.

Key words: bilingual training, phraseology, Foreign Languages, Tourism Business, higher educational institution.

УДК 37.02:372.8.(477)

ББК 74.580.050.6

Олена Гомонюк

ВПЛИВ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ

Одним із інноваційних підходів, здатним формувати активну, творчу, самодостатню особистість, є інтерактивне навчання, що реально забезпечує перехід від педагогіки знанневої до розвивальної, до опанування студентами умінь і навичок, саморозвитку особистості. Інтерактивне навчання – це діалогове навчання, котре заперечує домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншою та передбачає постійну, активну взаємодію, взаєморозуміння викладача і всіх студентів – учасників процесу навчання.

У статті розкривається значення інтерактивних технологій у формуванні професійно-педагогічної культури майбутніх фахівців соціономічної сфери.

Ключові слова: інтерактивних технологій, професійно-педагогічна культура, майбутні фахівці, соціономічна сфера.

Постановка проблеми. Нині форми взаємодії викладача і студентів у навчально-виховному процесі ґрунтуються на трьох групах методів: пасивного, активного та інтерактивного навчання.

Аналіз останніх публікацій. Питаннями визначення, пояснення сутності інтерактивних технологій та використання їх у навчально-виховному процесі займалися такі дослідники, як: К. Бабанов, О. Біда, Г. Волошина, І. Зимня, Г. Коберник, О. Пехота, Л. Пироженко, О. Пометун, Л. Ронко.

Невирішена раніше частина проблеми. Не дивлячись на значну кількість публікацій, присвячених дослідженню питання використання інтерактивних технологій у навчальному процесі, значення інтерактивних технологій у формуванні професійно-педагогічної культури майбутніх фахівців соціономічної сфери розкрито недостатньо.

Мета статті. У статті розкривається значення інтерактивних технологій у формуванні професійно-педагогічної культури майбутніх фахівців соціономічної сфери.

Виклад основного матеріалу. Інтерактивне навчання – це діалогове навчання, що заперечує домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншою. Воно передбачає постійну, активну взаємодію, взаєморозуміння викладача та всіх студентів – учасників процесу навчання; розв'язання спільних, але значущих для кожного учасника завдань і проблем; рівноправність викладача та студентів як суб'єктів навчального процесу [4].

Метою інтерактивного навчання є:

- створення умов для залучення всіх студентів до процесу пізнання;
- надання можливості кожному студенту розуміти і рефлексувати з приводу того, що він знає і думає;
- вироблення життєвих цінностей;
- створення атмосфери співпраці, взаємодії;
- розвиток комунікативних якостей і здібностей;
- створення комфортних умов навчання, які б викликали у кожного студента відчуття своєї успішності, інтелектуальної спроможності, захищеності, неповторності, значущості.

Що ж дає впровадження методів інтерактивного навчання різним суб'єктам навчального процесу?

Для кожного конкретного студента:

- усвідомлення залучення до спільної праці;
- розвиток особистісної рефлексії;
- становлення активної, суб'єктної позиції у навчальній (або іншій діяльності).

Для навчальної мікрогрупи:

- розвиток навичок спілкування і взаємодії у малій групі;
- формування ціннісно-орієнтаційної єдності групи;
- заохочення до гнучкої зміни соціальних ролей залежно від ситуації;
- прийняття морально-етичних норм і правил спільної діяльності.

Для студентської групи:

- формування колективу як групової спільноти;
- підвищення пізнавальної активності студентів;
- розвиток навичок аналізу і самоаналізу в процесі групової рефлексії.

Для зв'язку “група –викладач”:

- нестандартна побудова навчального процесу;
- багатомірне засвоєння навчального матеріалу;
- формування мотиваційної готовності до міжособистісної взаємодії у навчальних та позанавчальних ситуаціях.

Використання інтерактивних методів навчання вимагає певної зміни в житті групи, а також часу для підготовки, як студентів, так викладача [3]. Разом з тим, потрібно розуміти, що використання інтерактивних методів не є самоціллю. Це лише засіб, який сприяє створенню на занятті атмосфери співпраці, взаєморозуміння.

Проте жодний метод навчання не є універсальним, оскільки має свої плюси і мінуси [2]. Ефективність методу визначається не його назвою, а такими чинниками, як: правильність добору методу (за принципом: у потрібному місці – в потрібний час); дотримання методики його проведення.

Інтерактивні методи можна розділити на такі групи, де однією із сторін спілкування є викладач; спілкування відбувається між студентами (слухачами).

До першої групи ми віднесли лекції із включеними бесідами, дискусіями, проблемні лекції, семінари-обговорення, семінари “питання – відповідь”, дискусії із провокаційними запитаннями, консультації, роботу через сайт-курс.

До другої – бесіди, дискусії, круглі столи, “мозковий штурм”, групове розв'язання конкретних ситуацій, ділові, рольові та дидактичні ігри, проекти. Вони можуть використовуватися як окремі методи, так і всі разом (наприклад, у діловій грі).

При проведенні інтерактивної лекції (лекції-бесіди, міні-дискусії, проблемної лекції, семінару-обговорення, і семінару “питання – відповідь”, дискусії із провокаційними запитаннями) необхідно пам'ятати, що тільки для студента дискусія, обговорення виникають спонтанно.

Викладач має чітко знати, коли, з якого питання така дискусія, обговорення повинні виникнути. Він її спланував, він підвів аудиторію до моменту інтерактивності всією попередньою роботою на лекції.

Тому викладач повинен бути до неї готовий.

З чого ж складається ця готовність? У першу чергу з того, що педагог має враховувати таку обставину, як новизна знань для студента. Те, що давно відомо науковцю, самому викладачу, для кожного студента є відкриттям. Часто ті, хто викладає, забувають про це.

Те, що вони викладають, здається їм таким простим, відомим, звичним, що нерозуміння матеріалу, “неправильні” відповіді або судження студентів, запитання, акцент на несуттєвих (з точки зору викладача) моментах, непогодження із аргументацією (в силу юнацького максималізму, нестачі знань, прагнення до оригінальності та інших чинників) дратує, студенти здаються нерозумними. Часто викладачі забувають про те, що кожне нове покоління студентів відрізняється від попереднього, і ті аргументи, приклади, факти, що були дуже наочними для попередньої аудиторії і викликали дискусію, для нової не виглядають такими.

Це змушує викладача до постійного пошуку, що не завжди легко, це ламає звичний, комфортний хід навчального процесу і тому не всім до вподоби.

Крім того, кожного разу необхідно розв'язувати непросте питання: а де межа толерантності? Коли необхідно припинити дискусію? Як це зробити так, щоб вона принесла студенту нові знання, самостійні висновки, а не здавалася нав'язуванням “правильної” думки (тобто позиції викладача)?

Здолати ці труднощі можна тільки сумлінною підготовкою до навчального процесу.

Треба звернути увагу на той факт, що інтерактивні методи навчання не будуть ефективними, якщо не враховувати об'єктивні закономірності їхнього використання, а саме:

1) *Мотивація навчальної діяльності.* Якщо студент не прагне навчитися, не бажає наполегливо працювати, якщо предмет навчання не викликає в нього інтересу або сама розумова праця не приносить задоволення, інтерактивні методи викликатимуть у такого студента тільки роздратування необхідністю активно щось робити, готуватися, мислити. Отже, для забезпечення ефективності використання інтерактивних методів у навчальному процесі необхідно дбати про поглиблення мотивації навчання, її розвиток, переорієнтацію на активне пізнання.

2) *Поступовість введення інтерактивних методів у процес навчання.* Цією методикою має володіти не тільки викладач, студент також має вміти спілкуватися, дискутувати, працювати в команді. Таке вміння не приходить само по собі, воно формується поступово, у процесі навчання. Отже, послідовне введення інтерактивних методів (від простих до найскладніших та розгорнутих) з першого курсу навчання до останнього дозволять використати всю палітру методики.

3) *Інтерактивні методи не призначені для оволодіння базовими теоретичними знаннями, і такі знання здобуваються студентами індивідуально на лекціях, роботою з підручниками, відповідними джерелами інформації.* При відсутності в студентів (в частини студентів) базових знань інтерактивні методики втрачають сенс, тому що при розв'язанні проблемних задач, ситуацій, в ділових іграх учасники використовують не фахові знання, а побутові, які сформувалися до або поза навчанням. На перший погляд, завдання або проблема може бути розв'язання на інтуїтивному рівні, але студенти не можуть проаналізувати хід розв'язання проблеми, вплив того чи іншого рішення на позитивне розв'язання, а тому не здатні перетворити рішення на знання.

4) *Вміння не можуть бути вироблені одномоментно, тому епізодичне введення інтерактиву у навчальний процес не дасть бажаного ефекту.* Для того, щоб сформувати вміння аналізувати проблеми, знаходити та виділяти їх сутність, будувати алгоритм розв'язання, працювати колективно, приймати рішення та виконувати їх, не достатньо один чи два рази організувати “мозковий штурм” або запропонувати ділову гру. Тому використання інтерактивних методів має складати певну систему, технологію, що має адекватну логіку впровадження, алгоритм нарощення складності. Необхідно завчасно планувати використання інтерактивних методів протягом читання певної навчальної дисципліни.

Крім того, важливо координувати таке планування з викладачами інших дисциплін, щоб нарощування складності йшло паралельно, що дозволить скоротити час кожного окремого викладача на впровадження окремого методу (наприклад, якщо “мозковий штурм” або групове розв'язання проблемної ситуації використовують три-чотири викладачі протягом одного модуля на першому курсі, то для студента це вже не одноразова, а сумарна участь у відповідному навчальному епізоді, його вміння тренуються у кожному з них, і в результаті викладачам, які проводять заняття у наступному модулі, вміння студентів працювати в інтерактиві “дістаються” у готовому вигляді. Подібна координація методики викладання дозволить наприкінці навчання організувати масштабні комплексні міжпредметні ділові ігри, де студенти зможуть використовувати різноманітні фахові знання, вміння та навички.

5) *Принцип актуальності знань та зв'язку їх із сучасним соціально-економічним життям країни та світу повинен бути неодмінно дотриманим.* Неможливо досягти активності та зацікавленості студентів, пропонуючи їм застарілі ситуації, відірвані від життя, уявні дані, умовні обставини, завдання, рішення яких описано у підручниках або загальновідоме з практики життя.

Ефективне впровадження інтерактивних методів навчання прямо залежить від ступеня володіння ними викладачем, від глибини його фахових знань, від бажання відійти від традиційних методик, від орієнтованості на кінцевий результат – підготовку кваліфікованого фахівця (а не тільки на формування знань зі свого предмету).

Тому мають бути налагоджені відносини партнерства між викладачем та студентами і відсутнє авторитарне нав'язування власної думки, позиції з боку викладача.

В основу класифікації інтерактивних методів навчання науковцями покладені ті чи інші ознаки цих методів.

Так, М. Кларін класифікує інтерактивні методи навчання за принципом активності:

фізична (зміна робочого місця, виконання записів, малювання тощо);

соціальна (постановка запитань, формулювання відповідей тощо);

пізнавальна (доповнення відповідей, виступ, самостійний пошук розв'язання проблеми тощо) [1].

О. Пометун і Л. Пироженко об'єднують форми інтерактивного навчання у чотири групи залежно від мети заняття та форм організації навчальної діяльності:

кооперативне навчання (робота в парах, трійках, карусель, робота в малих групах, акваріум тощо);

колективно-групове навчання (мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, “навчаючи – вчуся”, “ажурна пилка” та ін.);

ситуативне моделювання (імітаційні ігри, рольова гра, драматизація та ін.);

опрацювання дискусійних питань (метод ПРЕС, “займи позицію”, “дискусія” тощо) [4].

Важливим аспектом інтерактивного навчання є відчуття групової належності, що дає змогу почувати себе невпевненим у собі студентам безпечно.

Орієнтовним розподілом часу між етапами інтерактивного заняття є мотивація – 5%; оголошення теми – 5%; інформування студентів – 10–15%; інтерактивна справа – 50–60%; рефлексія – 15–20%.

Розглянемо основні характеристики, переваги та обмеження деяких інтерактивних методів навчання.

Мозковий штурм

Переваги:

1. Високий ступінь активності студентів;
2. Продуктивні результати;
3. Досвід творчої діяльності;
4. Орієнтованість на розв'язання проблем;
5. Розвиток особистісних навичок учасників;
6. Стимулювання нових ідей;
7. Невеликий термін

Обмеження:

1. Розмір групи має бути не дуже великим чи дуже маленьким (5–7 студентів);

2. Процес координування групових дискусій і узагальнення ідей вимагає високої майстерності педагога;
3. Різна “якість” результатів навчання, що досягаються при мозковому штурмі.

Групова дискусія

Переваги:

1. Уточнення і перевірка гіпотез;
2. Обмін знаннями і досвідом;
3. Залучення у процес навчання;
4. Удосконалення навичок комунікації.

Обмеження:

1. Різна ступінь залучення студентів у процес обговорення;
2. Ризик невідповідності/неповної відповідності процесу дискусії цілям навчання

Ділова гра

Переваги:

1. Наочність засобів і результатів навчання (особливо при вивченні сучасних технологій);
2. Формування навичок комунікації;
3. Відпрацьовування практичних навичок, прийняття рішень;
4. Стимулювання творчого мислення;
5. Об’єктивна оцінка і зворотній зв’язок;
6. Навчання в дії;
7. Демонстрація взаємозв’язків між різними функціями і процесами в організації;
8. Розвиток особистісних навичок.

Обмеження:

1. Вимагає інтенсивних зусиль з підготовки сценарію і проведення.
2. Ризик відхилення від цілей навчання

Групові проекти

Переваги:

1. Висока ступінь залучення студентів у процес навчання;
2. Невеликі витрати навчального часу;
3. Розвиток творчих здібностей;
4. Допоміжний засіб для аналізу обговорюваних конкретних ситуацій, розв’язання проблем, прийняття рішень.

Обмеження:

При частому застосуванні стає механічним, втрачає творчу зацікавленість

Також потрібно чітко знати правила поведінки під час інтерактивного навчання:

- у спільній роботі немає “акторів” і “глядачів”, всі – учасники;
- кожний член групи заслуговує, щоб його думка була почута;
- говорити чітко, зрозуміло;
- висловлюватися безпосередньо з теми, уникаючи зайвої інформації;
- уточнювати незрозумілу інформацію за допомогою запитань на кшталт “Чи правильно я зрозумів?” і тільки після цього робити висновки;
- кожний учасник має право на допомогу і зобов’язаний надати допомогу тому, хто цього потребує;
- обговорюються не особистості, а ідеї.

Для організації навчального процесу в інтерактивному режимі потрібно *звернути увагу на навчальний простір кабінету*. Діалогові форми взаємодії орієнтовані на спілкування обличчям до обличчя, тому традиційне розташування столів треба змінити. Це дає можливість підготувати студентів до нетрадиційних форм навчання.

Інший необхідний аспект інтерактивного навчання – *зміст діалогу*. Сприятливим для цього є сам зміст навчальних дисциплін, де можна реалізувати всі функції навчання.

Під час вивчення навчальної дисципліни “Педагогіка”, зокрема, теми: “Методи навчання”, ми використовували елементи колективно-групового навчання – навчання студентів, об’єднаних спільною навчальною метою, у малих групах.

Кожний студент у групі мав свої обов’язки: керівник (спікер) пропонував свій варіант уроку і вносив корективи; секретар – вів записи; посередник – готував засоби навчання і проводив урок; доповідач – чітко висловлював думку групи. Після завершення роботи студенти колективно обмірковували результати досліду і формулювали висновки.

Викладач не брав участі в розподілі обов’язків у групах. Не дивлячись на можливість колективного виконання завдання, кожний студент самостійно пояснював, чому саме ці методи навчання він застосував, формулював висновок і робив звіт. Викладач виступав в ролі порадики, хоча разом із студентами шукав помилки.

Окремої роботи вимагає підготовка спікерів груп. Адже спікер – це головний в групі, який аналізує і синтезує проблему.

Особливим етапом інтерактивного навчання є рефлексія заняття (осмислення своїх дій).

Кожний студент мав можливість усвідомити особистісну значущість у спільній діяльності. А в мікрогрупі відбувся розвиток навичок спілкування і взаємодії в групі та прийняття моральних норм і правил спільної діяльності, і як наслідок – професійно-педагогічної культури.

Якщо говорити про навчальну групу, то в ній розвивається система оцінки процесу і результату спільної діяльності, підвищується пізнавальна активність, розвиваються навички аналізу і самоаналізу в процесі групової рефлексії.

Однак й у викладача розвивається нестандартне ставлення до організації навчального процесу та мотиваційна готовність до міжособистісних взаємин не тільки в навчальних, а й в інших ситуаціях.

Ефект від використання інтерактивних прийомів максимальним буде тільки тоді, коли сам викладач глибоко усвідомить суть і необхідність такої роботи, при цьому враховує вікові особливості та рівень розвитку студентів.

1. Вузовское обучение. Проблемы активизации / Под ред. Б. В. Бокутя, С. И. Сокоревой, Л. А. Шеметкова, И. Ф. Харламова. – Минск: Университетское образование, 1989. – 108 с.
2. Єльнікова О. В. Управління впровадженням інтерактивних освітніх технологій в навчальний процес загальноосвітнього навчального закладу : Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.01 / О. В. Єльнікова. – Центральний ін-т післядипломної педагогічної освіти України. – К., 2005. – С. 2–3.
3. Золотарьова О. П. Інтерактивне навчання в системі нових технологій. //Гуманізація навчально-виховного процесу. – Слов’янськ: Видавничий центр СДПУ, 2006. – С. 24–25.
4. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – Київ, 2005. – 189 с.
5. Сластенин В. А., Подымова Л. С. Педагогика инновационной деятельности. – М., 1997. – С. 45–48.

One of the innovative approaches that can form an active, creative, self-sufficient person, is interactive learning that really provides a transition from knowledge to practice, helps students to master skills, leads to self-development. Interactive learning is a learning dialog, denies dominance of the speaker, and one thought over another, provides a permanent, active cooperation, mutual understanding of the teacher and all the students – participants in the learning process.

The article reveals the importance of interactive technologies in the formation of professional and pedagogical culture of future specialists in sociology field.

Key words: *interactive technology, professional and pedagogical culture, future specialists in sociology field.*

УДК 614.253.5(73)

ББК 74.574 (7СПО) 737.15

Юлія Гребеник

КОМУНІКАТИВНА ПІДГОТОВКА МЕДИЧНИХ СЕСТЕР США ДЛЯ РОБОТИ З ПАЦІЄНТАМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

У статті визначено основні освітні фактори, що впливають на формування комунікативної культури медичних сестер США. Досліджено особливості комунікативної підготовки медсестер для роботи з пацієнтами похилого віку. Означено, які саме структурні компоненти цього зарубіжного досвіду можна залучити при підготовці українських медичних сестер.

Ключові слова: *комунікативна підготовка, комунікативна культура, комунікативні навички, медична сестра США.*

Система освіти в США має ряд особливостей, пов'язаних з економічною та соціально-політичною ситуацією в державі. США – одна із країн з постійним напливом емігрантів. Змішання культур, традицій, національностей змушують членів цього суспільства бути активними, гнучкими та готовими до конкуренції. Все це доводить необхідність створення умов для формування конкурентоспроможного спеціаліста у будь-якій.

Існує багато чинників, що впливають на популярність тієї чи іншої професії. США – країна, де приділяється достатня увага медицині та здоров'ю. Професія медичної сестри в американському суспільстві – шанована та важлива. Що саме впливає на це? По-перше, якісна підготовка спеціалістів. По-друге, відповідність змісту освіти реаліям сучасного суспільства.

Що ж є основою підготовки медичних сестер у США? Звичайно, формування високого професіоналізму й певних особистих якостей. Але можна забувати й про комунікативну культуру особистості, яка є однією з найважливіших характеристик медичної сестри США.

Особливо гостро постає питання комунікативної підготовки спеціалістів для роботи з пацієнтами похилого віку. Саме ця вікова категорія є однією із “важких”, а отже потребує особливої уваги, слів та поведінки. Все це доводить необхідність більш детального дослідження цього питання.

Основою для нашого дослідження є аналіз стану освіти в США та фактори, що впливають на неї. Великий внесок у дослідженні старшої школи не тільки США, а й Франції, Німеччини, Великої Британії зроблений колективом Інституту педагогіки